

Sarkvidéki hisztéria | Arctic Hysteria

Kortárs finn művészet | New Art from Finland

2009. február 6 – április 12. | February 6 – April 12, 2009

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum | Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art
Művészetek Palotája | Palace of Arts | 1095 Budapest, Hungary, Komor Marcell u. 1.

Sarkvidéki hisztéria | Arctic Hysteria

Kortárs finn művészet | New Art from Finland

2009. február 6 – április 12. | February 6 – April 12, 2009

kiállító művészek | artists

Markus Copper | Veli Granö | Ilkka Halso | Pekka Jylhä | Tellervo Kalleinen & Oliver Kochta-Kalleinen | Reijo Kela
Erkki Kurenne | Tea Mäkipää | Pink Twins | Anni Rapinoja | Screaming Men / Mika Ronkainen | Stiina Saaristo
Jari Silomäki | Sami Sänpääkilä | Mika Taanila | Salla Tykkä

kurátorok | curated by

Alanna Heiss, P.S.1 Contemporary Art Center, New York
Marketta Seppälä, FRAME Finnish Fund for Art Exchange, Helsinki

koordinátor | coordinator

Székely Katalin

szervezők | authors

BENCSEK Barnabás, Alanna HEISS, Marketta SEPPÄLÄ, Marko TAPIO

fordító | translated by

MIHÁLY Árpád

korrektúra | proofreading

SZEKERES Andrea, SZIPÓCS Krisztina

szerkesztő | edited by

SZÉKELY Katalin

grafikai terv | graphic design

BERNÁTHY Zsigmond, SZMOLKA Zoltán | Solid Studio | www.solid.hu

nyomda | printed by

KESKENY Nyomda, Budapest

© a művészek | the artists

© a szerzők | the authors

© a fordító | the translator

kiadja | published by

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art
Művészetek Palotája | Palace of Arts
1095 Budapest, Hungary, Komor Marcell u. 1.
tel: +36 1 555 34 44 | fax: +36 1 555 34 58
e-mail: info@ludwigmuseum.hu | www.ludwigmuseum.hu

felelős kiadó | responsible for the edition

BENCSEK Barnabás igazgató | director

példányszám: 4000 | printed in 4000 copies

A „nemzetkarakterológia” széles körben elterjedt felfogása, a globalizáció térnyerésével tudományos szempontból egyre inkább kiüresedő, elavult fogalom válik, ugyanakkor továbbra is jelen van az empirikus társadalomkutatás világában. Sőt, egy általánosabb nézőpontból a sztereotípiakutatás a mai szociálpszichológia egyik legfontosabb alaptémája. A sztereotípiák ugyanis – természetükből adódóan – makacs dolgok, különösen, ha egy népről vagy népcsoportról van szó.

A kulturális klisék vizsgálatánál ugyanakkor számtalan módszertani nehézség merül fel, melyek közül talán az egyik legfontosabb a mintavétel: az a dilemma, hogy milyen szempontok alapján döntünk el, hogy ki és hogyan reprezentál egy nemzeti kultúrát. A kortárs művészetnek azonban ebben az esetben is lehet érdemi mondanivalója a közönség számára.

Különösen nehéz ez a feladat Finnország esetében, mely globális nézőpontból nézve, geográfaiilag – Magyarországhoz hasonlóan – periférikus vidéknek számít, ám ennek ellenére az utóbbi évtizedekben a technológiai innováció centrumába küzdötte fel magát. A régi sztereotípiákat újabbak váltották fel a külvilág szemében, miközben a finnek évszázados kulturális mintái tovább élnek, és az önmagukról alkotott képük sem sokat változott.

Az aktuális kultúrpolitikai megfontolásokon túl ezért van mindig nagy jelentősége az ilyen periférikus helyzetben lévő nemzetek nemzetközi kulturális megjelenésének, mert lehetőséget teremt arra, hogy a kortárs művészet eszközeivel fogalmazhassák meg autentikus álláspontjukat önmagukról, kulturális tradíciójukhoz és természeti környezetükhöz fűződő viszonyukról. A *Sarkvidéki hisztéria* című kiállítás, amely először tavaly, New York egyik legfontosabb kiállítóhelyén, a PS.1-ban volt látható, a finnekkel kapcsolatos sztereotípiákat alapul véve mutatja be a nagyon is sokszínű és szerteágazó kortárs finn képzőművészetet; ironikus, de nagyon őszinte képzet adva a finnekről. Ugyanakkor messze túl is lép a nemzeti önreprezentáció kiüresedett keretein, a nemzetközi diskurzus értelemszerű részeként kezelve az itt bemutatott műalkotásokat.

Bencsik Barnabás
igazgató

The widely held idea of “national characteristics” is losing scholarly credence in our globalized world, though it is still holding its ground in empirical social science. From another, more general perspective, stereotypes in fact constitute one of the most important subjects of contemporary social psychology. This is because it is in the nature of stereotypes to be tenacious, particularly when they concern a people or an ethnic group.

The study of cultural clichés, however, are fraught with methodological difficulties, sampling probably being one of the most important: it is a true dilemma to select the attributes that will make a person representative of his or her nation's culture. Again, contemporary art may well have something to say in this respect.

The task is especially difficult in the case of Finland, which, from a global perspective, inhabits an area that is geographically peripheral – like Hungary –, while having found its way, in the past few decades, into the centre of technological innovation. The old stereotypes have given way to new ones in the minds of outsiders, while the centuries-old cultural patterns of the Finns persist, and their own image of themselves has changed little.

Beside considerations of cultural policy, the appearance of such peripheral nations in the international cultural scene has great significance because it allows them to present an authentic position on themselves, their cultural tradition and their relationship to their natural environment, with the help of contemporary art. *Arctic Hysteria*, the exhibition that was first presented last year in PS.1, one of New York's most important galleries, takes stereotypes of the Finns as its starting point, to reveal a contemporary art that is eclectic and wide-ranging, and offers an ironic but very honest view of Finland. At the same time, it goes far beyond the clichéd framework of national self-representation, treating the artworks presented as innate parts of the international discourse.

Barnabás Bencsik
Director

Marko Tapio

Sarkvidéki hisztéria: Rövid bevezető

„A sarkvidéki hisztéria nem betegség. Nem tudjuk, valójában micsoda. A zord klíma és a kíméletlen körülmények által meghatározott életünk egy jelensége. Rosszkezd, amely, amikor kiszabadul, nem ismer határokat. Egy szűkszávú ember hónapokig, néha évekig, évtizedekig él nyugodtan és elégedetten, míg egyszer csak üveget nem ragad, és inni nem kezd; iszik, ameddig bír, nekilódul, nyugtalanul kóborol lakóhelyén, ordít, handabandázik, tombol, be nem áll a szája; elmeséli élete teljes történetét, ami szomorú. Egyszóval: lángra kap. És elég, mindig porrá ég. És amikor vége, abbahagyja. Aztán egy-két hónapig nem iszik, de újra rákap az italra. Vagy valami másra. Egy végtelenül melankolikus és csodálatosan őszinte nép reakciója ez a mostoha életkörülményekre. Egy megpecsételt sorsú nemzet reakciója. Ez a nemzet képes egységesen és elszántan egymaga szembeszállni a világ legnagyobb katonai hatalmával, és bízni abban, hogy megküzd a hóval és az elviselhetetlen hideggel. És meg is küzd. És ha ez a négy és fél milliós nemzet az ösztöneire hallgatna, egy emberként indulna el nyugatra: férfiak, asszonyok és gyerekek, minden állatukkal és ingóságokkal, egyetlen hatalmas oszlopban, és két hét alatt letelepedne az új helyen. Bármekkora is az ellenállás. Két hét alatt. De ezt sosem teszi meg. Itt marad. Ez egy végtelenül melankolikus, megpecsételt sorsú és passzív nemzet reakciója. Időről időre egy rendkívüli jelenség üti benne fel a fejét: a sarkvidéki hisztéria. Kitérősei a legvadabb szélsőségeket érik el, semmifajta önuralom nem képes megzabolázni. A trópusokon élők felindultságával vagy felajzottságával szemben, ez nem életöröm. A hangulat csúcán is halálosan komoly. Nem tudjuk, valójában micsoda.”

Marko Tapio (1924-1973) az ötvenes évek végén vázolta fel egy négy kötetből álló sorozat, a *Sarkvidéki hisztéria* tervét. A félig (ön)életrajzi narratíva Finnország társadalmi és kulturális légkörét írta volna le a második világháborút követő években. Korai halála előtt két kötetet fejezett be, amelyek 1967-ben és 1968-ban jelentek meg.

Marko Tapio

Arctic Hysteria: A Short Introduction

“Arctic hysteria is not a disease. We don’t know what it really is. It is a phenomenon in our life amidst a harsh climate and un pitying conditions. It is a dejection that, when it breaks loose, knows no boundaries. A man of few words can carry on for months, sometimes years, sometimes tens of years, calm and content, and then he takes to the bottle and drinks straight through for as long as he can bear it, starts fast, wanders wildly and restlessly in his close environment; roars, rants and raves, speaks a lot; explains the whole picture book of his life, which is sad. In a word: he burns. Always down to the ground. And when he hits the bottom, he stops. There may be a month or two, or more, or less, on the wagon, then it hits again. Or assumes some other form. It is the reaction of a boundlessly melancholic and miraculously honest people to its life in harsh conditions. It is the reaction of a nation that is doomed. This nation can rise up united and unblinking alone against the world’s greatest military power and hope to fend for itself in the snow and insufferable cold. Which it does. And should this nation of four and a half million people heed to its instincts, it would, one and all, set out west as a simultaneous and parallel movement, husbands with wives, wives with children, with livestock, with all their belongings, as an enormous column, and it would take it two weeks to forcibly settle down there. Regardless of resistance. Two weeks. That it never does. It stays here. This is the reaction of a boundlessly melancholic, doomed and passive nation. Every once in a while an extreme phenomenon rears its head therein: it is Arctic hysteria. Its outbursts take to the farthest extremes and cannot be restrained by any measure of self-control. Contrary to the thrill, the elation, typical of people from tropical regions, this is not joy of life. Even at the height of its spirit, it is deadly serious. We don’t know what it really is.”

Marko Tapio (1924-1973) drafted in the late 1950s a plan for a four-volume novel series entitled *Arctic Hysteria*. It was meant to be a semi-(auto)biographical narrative of the social and cultural climate of Finland in the aftermath of WW2. He completed two volumes – published in 1967 and 1968 – before his untimely death.

Pekka Jylhä
Szeretném megérteni | *I Would Like to Understand*, 2000-01
 Kitömött nyúl, rozsdamentes acél, pumpa, víz | Stuffed hare, stainless steel, pump, water, 52 x 250 cm
 Wäinö Aaltonen Művészeti Múzeum – Turku Városi Művészeti Gyűjtemény | Wäinö Aaltonen Museum of Art –
 Turku City Art Collection

Marketta Seppälä és Alanna Heiss Létállapot

A kiállítás a jellegzetes régiókhoz kötődő, közhelyszerű kulturális minősítésekből kiindulva járja körül a finnek jellemzésére használt „címkét”. Földrajzilag ugyan Finnország nem tartozik az Északi-sarkvidékhez, a finnekről mégis azt tartják, vannak megfogható nemzeti sajátosságai, ugyanúgy, mint mondjuk az angoloknak vagy a franciáknak. A finnek nem sokat beszélnek; Bertolt Brecht emlékezetes megjegyzése szerint két nyelven hallgatnak. Talán kicsit naivak, és nem a legjobb beszélgetőpartnerek, de legalább kimondják azt, amit gondolnak. Némely szokásuk oly furcsa lehet a kívülről szemében, hogy a „sarkvidéki hisztéria” kifejezést nem is érzik túlzónak.

Marko Tapio, a második világháborút követő évtizedek jelentős finn regényírója a sarkvidéki hisztériát a finn népen eluralkodó neurotikus, irracionális hangulatként írja le. Ez a hisztéria Finnország peremvidéki elhelyezkedésének, hideg éghajlatának, valamint a zord körülményeknek köszönhető,

Marketta Seppälä and Alanna Heiss State of Being

Using cultural clichés as a catalyst, this exhibition focuses on a label which has given cultural meaning to the specificities of a given region, Finland. Finland does not belong to the Arctic in any literal geographic sense, but the Finns are – as are, say, the French and the English – believed to have specific national characteristics. Finns do not speak much; Bertolt Brecht famously wrote that Finns keep silent in two languages. They may be a little naïve and they may not be good at small talk, but at least they usually say exactly what they think. Some of their customs and habits may appear so strange to outsiders that the reference to “arctic hysteria” is not far fetched.

Marko Tapio, a major Finnish novelist of the post-WW2 decades, considered Arctic hysteria a neurotic, irrational mood that held the Finnish people in its grip. The roots of the hysteria are in Finland’s peripheral location, cold climate and stringent living conditions which have shaped

melyek történelmileg meghatározták a finnek életben maradásért folytatott küzdelmét. A hisztéria egyénenként változó megnyilatkozási formát ölt, gyakran a jó és a rossz dialektikájának kivetüléseképpen.²

Mindennek az alapját azok a történetek szolgáltatják, amelyek a sarkvidék őslakosairól terjedtek el felfedezésük óta. Az elmondások szerint megmagyarázhatatlan „hisztéria” lesz úrrá rajtuk a tél közepén, amikor hosszú heteken át sötétségben és ingerszegény környezetben élnek. Megjelenési formái közt szerepel a görcsös hisztérikus roham, a hirtelen beálló elmebaj és mindenfajta extrém viselkedési forma.

Mára azonban számos tudós adott hangot kétségének azzal kapcsolatban, hogy ez az úgynevezett sarkvidéki hisztéria bármikor is természetes része lett volna a tradicionális sarkvidéki kultúráknak. Mint ahogyan az őslakosok mindig is kértelkedtek benne. Úgy gondolják, inkább maguk a felfedezők voltak a szorongásos reakciók kiváltói. A felfedezők és az őslakosok közötti erőviszonyok szélsőséges egyenlőtlensége olyan stresszhelyzeteket teremtett, amelyek váratlan irracionális viselkedésre vagy poszt-traumatikus disszociatív állapothoz vezető támadásokra készítettek az embereket. Nem volt nehéz a felfedezőknek hisztériaként kezelni olyan, az őslakosok spirituális gyakorlatának integráns részét képező tevékenységeket, mint a transz, jóllehet a spirituális gyakorlat és a hisztéria nem azonos jelenségek. Valójában az északra újonnan érkezettek voltak azok, akik szélsőséges elmeállapotokba kerültek a hosszú, hideg telek következtében.

A francia antropológus, Marcel Mauss 1902-ben megjelent, *A mágia általános elméletének vázlat*a című írásában így fogalmazott: „Amikor két kultúra találkozik, a mágiát a kevésbé fejlettnak tulajdonítják. A klasszikus példák az indiai dászák, illetve a finnek és a lappok, akiket a hinduk, valamint a skandinávok vádoltak boszorkánysággal.”

the historical conditions in which Finnish people have struggled for life or death. The hysteria is expressed in different individuals in variable forms, often connecting with the dialectics of good and evil.²

In the background there are the stories told since the times the early explorers visited native peoples in the Arctic areas. An unexplainable ‘hysteria’ was supposed to plague the native peoples in mid-winter, during long weeks of darkness and sensory deprivation. Among its manifestations were convulsive hysterical attacks, sudden madness and various types of extreme behavior.

Today, however, several scientists have begun to doubt – as the native peoples themselves have always done – whether this so called Arctic hysteria has ever been a ‘natural part’ of traditional Arctic cultures at all, but rather an anxiety reaction caused mainly by the explorers themselves. The extreme power imbalance between the explorers and the native people had created stressful situations which induced people to sudden irrational behaviors or assaults resulting in post-traumatic dissociative events. It was easy for the explorers to label traditional Arctic activities, such as trance, an integral element in the native spiritual practice, as hysteria. In reality, spiritual practice and hysteria are different phenomena. In fact, they were rather the newcomers to the North who, after living through the cold, dark winters, suffered from extreme mental states.

As the French anthropologist Marcel Mauss has put it in his *A General Theory of Magic* (1972, originally published in French in 1902): “When two cultures come into contact, magic is usually attributed to the lesser developed. Classic examples are the Dasyus of India, and the Finns and the Lapps, accused respectively of sorcery by the Hindus and the Scandinavians.”

Tea Mäkipää
Petteri: Életem rénszarvasként | Petteri, My Life as a Reindeer, 2008
Videó | Video, 20 perc | minutes
A művész jóvoltából | Courtesy the artist

A természet

Regényeiben Marko Tapio olyan földművelő társadalomról ír, amelynek még nem álltak rendelkezésére gépek. Amikor a közönséges emberek keménysége és szívóssága (finnül *sisu*) már nem bizonyult elegendőnek ahhoz, hogy megbirkózzanak az élet nehézségeivel, világszemlélettől függően a gondviselésre vagy a szerencsére hagyatkoztak. Normális körülmények között a sarkvidéki hisztéria jelei rejtve maradtak, ám rendkívüli helyzetekben a felszínre törtek. A szüntelen küzdelem nyomokat hagyott ezen a kis népen.

Ami a kortárs képzőművészetet illeti, nehéz megállapítani, mennyire játszanak benne szerepet a kulturális tradíciók. A kiállítást tekintve pedig nehéz megmondani, mennyire tud *finn* lenni a kortárs finn művészet egy olyan poszt-nacionális világban, amely – a kommunikációs technológiák egyre intenzívebb terjedésének köszönhetően – egyszerre zsugorodik és tágul. Az internet korszak globális kapcsolatainak ellenére azért a távolról jöttek művészetét továbbra is az eredetiség mércéjével mérik.

A finn művészettel kapcsolatban gyakran hangoztatják, hogy közel áll a természethez. Akár igaz ez a közhely, akár nem, az ember és a természet kapcsolata összekötő szállként fut végig a kiállításon a társadalmi vagy politikai témákkal foglalkozó művészek esetében is, mégpedig teljességgel újszerű felvetésben. Nem valami misztikus *finnség* nyilvánul meg ebben, csupán egyszerű kiindulási pontot jelent: az emberi kultúra a természet körforgásainak része. Túlságosan egyértelműnek tűnik ez a kapcsolat. Úgy érezzük, nem érdemes rá szót vesztegetni, pedig talán még sohasem gondoltuk végig igazán racionálisan és nyíltan.

Heikki Laitinen zenész, aki évekig dolgozott együtt Reijo Kela táncossal és performanszművésszel, a következő, csak utólag mulatságos történetet meséli el egy interjúban: „Egyszer télidőben adtnak elő egy performanszt a Finnország észak-

Nature

In his novels, Marko Tapio was describing Finnish agrarian society at a time when it did not yet have technological devices at its disposal. When the toughness and stamina (“*sisu*” in Finnish) of ordinary people proved insufficient for coping with the difficulties of life, the rest had to be left up to what was called either providence or luck, depending on the worldview. Under normal conditions, the signs of Arctic hysteria remained latent, but they rose onto the surface in exceptional situations. Continuous struggle left its traces on this small people.

With regards to contemporary art, it is hard to say to which extent cultural traditions contribute to it today, or, more specifically in the light of this exhibition: How *Finnish* can contemporary Finnish art be in the post-national world which – due to the ever more intensifying spread of communications technology – is simultaneously shrinking and expanding. In any case, in spite of the global connections of the Internet age, the art of those who come from afar is still judged in terms of whether it is original, imitative, or something in between.

A cliché often repeated, when discussing Finnish art, is the supposedly close connection of Finnish art with nature. In fact, and quite unexpectedly, the humanity-nature relationship emerges as a sort of connecting thread throughout this exhibition, also in the works of the participants who embrace social and political themes. It does not come about as a projection of a mysterious *Finnishness*, but as a simple point of departure: human culture participates in the cycles of nature. It seems this connection is so self-evident that one needs not make any number of it. And the connection is not necessarily very explicitly and rationally thought out either.

The Musician Heikki Laitinen, who has collaborated with dancer and performance artist Reijo Kela for years, tells in an interview a story that can be laughed at only afterwards: We once did a perfor-

nyugati partján fekvő Kemiben, ahol épp egy finn-magyar konferenciát tartottak. A résztvevőket »élménytúrára« vitték. Volt, aki jégtörőn tette meg az utat, és volt, aki motoros szánon. A befagyott tengeren kellett találkozniuk, ahol járművet cseréltek. Nekünk a jégen kellett fellépniük. Mínusz huszonhét fok volt a hőmérséklet. Reijo meztelenül feküdt harminc rénszarvasbőr alatt, egy tábortüzek által kijelölt négyzet közepén. A négyzeten kívül helyezte el a bakancsát, hogy ne meztelen lábbal kelljen majd a jégtörőre felugrania. A jégen hangszórók is voltak. A hangokat én állítottam elő. Reijo a performansz izgalmaiban elfejtette felvenni a bakancsot futás előtt. A havon nem is volt semmi baj, de amikor felmászott a jégtörő fedézetére, a lába odaragadt a vashoz. Persze fagszérülést szenvedett, és vagy egy hónapig lestük, mi lesz vele. Feldagadt lábujjai teljesen elfeketedtek... Az improvizáció igencsak »helyspecifikus« munkamódszer!”

Paul Osipow, az amerikai formalizmust a hetvenes években felvállaló és hirdető jelentős finn festők egyike, aki mindig is gyűlölte, ha az *északi fényről* kérdezték a festészetben, egyszer így sóhajtott fel: „Mi itt minden eszközzel megpróbáljuk kiiktatni a természetet, de a fene vigye, akár egy nyúl is kiugorhat abból a sárga színből.” A nyulak pedig előbukkannak ezen a kiállításon is, vadnyulak képében. Pekka Jylhä mindkét itt látható művében, a *Reszketés és tisztelgésben* (2005) és a *Szeretném megérteni*ben (2000–2001) is egy fehér vadnyúl töpreng az élet egzisztencialista rejtélyén.

Tea Mäkipää munkája, *A bőség világa* (2005) – egy ideális világ fantáziaképe, ahol béke és nyugalom honol, ahol nagyon szép tájakon harmóniában él minden teremtmény. Annyira naiv, hogy az már abszurd, és arra készlet minket, hogy rákérdezzünk az ember szerepére a való világban. A *Petteri: Életem rénszarvasként* című videóban (2007–2008) a főszerepet Petteri kapja, aki az agancsára szerelt videokamera segítségével forgatja és rendezi a művet. Petteri, a félig háziiasított rénszarvas köz-

mance in the winter in Kemi, a city on the northwestern coast of Finland. A Finnish-Hungarian conference was held in the city. The participants were taken on an ‘experience trip.’ Some of them traveled by icebreaker and some by snow scooter. They were supposed to meet out on the frozen sea and swap vehicles. And we were supposed to perform there on the ice. The temperature was -27 degrees centigrade. Reijo was laying naked underneath thirty reindeer furs, inside a square delineated with camp fires. Outside the fire square he had boots that he planned to wear when hopping naked up onto the icebreaker. On the ice there was an audio system and I was creating sounds. Reijo was so excited about this piece that he forgot to put on the boots when he started to run. Everything was OK on the snow, but when he rose up onto the iron deck of the icebreaker, his feet got stuck on the deck. His feet suffered frostbite of course. For a month or so we just waited which way his feet would turn. His toes were completely black and swollen... Improvisation is a very ‘situation-specific’ working method!”

Paul Osipow, one of the major Finnish painters who adopted and promulgated American Formalism in the 1970’s and has actively disliked the talk about *Northern light* in painting, once sighed: “Here we try in every way to eliminate nature, but what the hell, a rabbit could hop out of that yellow colour.” And so rabbits are hopping also into this exhibition, in the guise of hares. In both of Pekka Jylhä’s works, *Trembling and Honouring* (2005) and *I Would Like to Understand* (2000–2001), a white hare is pondering upon the existential mystery of life.

In Tea Mäkipää’s *World of Plenty* (2005) – a wishful image of an ideal world, peaceful harmony and co-existence of all creatures of nature in extremely beautiful landscapes – is so naïve that it turns absurd and makes us question the role of human beings in the real world. In her video work *Petteri, My life as a Reindeer* (2007–2008) she has given the main role to Petteri

Anni Rapinoja
Nemzetközi cipő | *International Shoes*, 2007, *Az élet körforgása* c. sorozatból | from the series *Circle of Life*, 2005–2008
vörösáfonya | red whortleberry; A művész jóvoltából | Courtesy the artist

vetítésével a művész azt a mítoszt kívánja megkérdőjelezni, miszerint az állatok olyannyira különböznek az emberállattól, mintha egy másik bolygóról jöttek volna.

Anni Rapinoja viszont a természet változatosságát és sérülékenységét demonstrálja, amikor láthatóvá teszi az általa használt természetes anyagok lényegét. Számára ezek az anyagok segítőársak, és ő maga csak időről időre avatkozik be az elemek – a levegő, a szél és a víz – meghatározta folyamatokba, hogy variációkat hozzon létre a természetben.

Ilkka Halso fotografikus meglátásai arra kényszerítenek minket, hogy értékeljük, mennyire valódi – és személyes – a kapcsolatunk a környezettel. Lesz olyan kor, talán a nem is túl távoli jövőben, amikor ez a kapcsolat még értékesebbé válik. A képek azt a kérdést szegezik nekünk, hogy vajon vitrinben akarjuk-e szemlélni a természetet – vagyis azt, ami megmaradt belőle?

Filmjeiben és videóiban Mika Taanila a hatvanas éveknek a technológiai fejlődésbe vetett megingathatatlan hitét dokumentálja, a meggyőződést, hogy az korlátlan lehetőségekhez vezet el az ember. Szereplői az utópisztikus látomások

itself who shoots and directs the work with the help of a digital video camera fixed between its horns. Petteri, a semi-domesticated animal, is a mediator through whom the artist wants to question the myth of non-human animals as essentially different from human beings, as if they were coming from some place else.

Anni Rapinoja, in turn, speaks for the diversity and fragility of nature by making visible the essence of the natural materials she is using. For her these materials are workmates, and she herself is merely an occasional helper in processes creating variation in nature in which basic elements – air, sun, wind and water – have their say.

Ilkka Halso’s photographic statements force us to appreciate just how real – and personal – our connection to the environment is. They imagine a time, perhaps in a less-than-distant future, when that relationship will be even more precious. They raise the question: Shall we allow it to happen that nature, or what will be left of it, will become merely another well-preserved showcase?

Mika Taanila documents in his films and video works the unshakeable belief of the 1960’s in technological development

Ilkka Halso
A Kítka folyó | *Kitka river*, 2004, *A Természet Múzeuma* c. sorozatból | from the series *Museum of Nature*
C-print alumíniumtáblán | Chromogenic digital print, on aluminium, 183 x 300 cm, 6. változat | Edition 6
A művész jóvoltából | Courtesy the artist

és a sosem látott találmányokhoz vezető tényleges tudományos-technikai eredmények közt tátongó úrt kutatják. Am mivel Taanilát a kudarccal érdeklí, a művek igazi jelentését azon igyekezetük adja, hogy megértsék a tudomány kettős természetét. Munkái egyfajta skizofrén időutazást hajtanak végre, amikor egyszerre értelmezik a múltat és a jövőt. Taanila alkotásai segítenek a múlton elgondolkodni, hogy realiztikus reményeink és vízióink lehessenek a jövővel kapcsolatban.

Taanila *Már a jövő sem a régi* c. munkája (2002) a múltat és a jelent fűzi össze, amikor Erkki Kurenniemi atomfizikus és művész töredékes és szokatlan gondolatait mutatja be. Kurenniemi egy elfeledett vizionárius, aki változatos pályafutása során meglepő természetességgel alkalmazta egy időben a tudomány és a művészet különböző eszközeit, utóbbi nyelvezetének segítségével lépve túl az előbbi tényein. A tudomány és a művészet ötvözésére épült számos találmánya, például az embert interaktív módon kísérő elektronikus hangszerek kezelőfelülete. Ez vezetett ahhoz a meggyőződéséhez, hogy a robotok tanulásra is használhatják a mesterséges intelligenciát. A kiállításon Taanila Kurenniemiről szóló filmjét a tudós-művész korai művei ellenpontozzák, köztük egy válogatás a hatvanas években készült kísérleti filmekből, a *DIMI-S* nevű hangszer („Love Machine”, 1972) és a káromkodó robot, *Master Chaynjis* (eredetileg 1982, 2008-ban rekonstruálva).

Kurenniemi, aki tudomásunk szerint elsőként használta az „általános adathálózat” kifejezést az 1971-ben megjelent „Az üzenet masszázsa” [Message is Massage] című tanulmányában, meglepően világosan látta előre a jövő fejlődési irányait. Amint azt a Pink Twins munkáiban is látjuk, erősen él a nosztalgia a korai úttörő találmányok iránt. A gépek, a technológia, a bitek, a hálózatok, a kibertér, a zene és a hangok, a tánc és a mozgás, valamint a közösségi szenzibilitás fontos részei művészi eszközeiknek. Számítógéppel generált és manipulált képek és hangok szolgál-

that would guide humankind to limitless possibilities in the future. His characters’ research the disconnect between their utopic visions of the future and actual scientific and technical achievements that have led to several never-before-seen innovations. However – through Taanila’s interest in failure – the particular meaning of his works is in their strive to make sense of the double-edged nature of science. His work presents a sort of schizophrenic time travel, which interprets the past and future at the same time. Taanila’s works provide us useful means to reflect on our past in order to have realistic hopes and visions about the future.

Taanila’s *Future Is Not What It Used To Be* (2002) entwines the past with the present by presenting the fragmented inverted logic of Erkki Kurenniemi, the nuclear scientist and artist. Kurenniemi is a forgotten visionary, who over the course of his varied career has utilized in a surprisingly natural manner various means of science and arts, using the language of the latter to reach beyond the hard facts of the former. This mixture has given basis to his various inventions, for example new user interfaces for instruments of electronic music that can accompany human beings as interactive partners, or the belief in robots that are capable of learning through artificial intelligence. In this exhibition Taanila’s film on Kurenniemi is juxtaposed with the scientist-artist’s early physical art works such as a selection of experimental films from the 1960s, the musical instrument *DIMI-S* (‘Love machine’, 1972), and the swearing robot *Master Chaynjis* (originally from 1982, reconstructed in 2008).

Kurenniemi, who, as far as it is known, used for the first time the term general data network in 1971 in his article “Message is Massage” (published in English in this issue on pp. 76-77), was able to foresee future developments with a surprisingly clear vision. For example, as we see in works by Pink Twins, nostalgia for earlier pioneering innovations is still strongly present and machines, technology, bits, networks,

nak műveik alapjául. Az élő performansz elemeit és a sülyedő tájakká változtatott belső tereket is felhasználó installáció pszichedelikus absztrakcióként viselkedik, egyfajta új és irracionálisan megnyugtató létállapotként.

Bár Kurenniemi egy korai cikkben beismerte, hogy a számítógépek valószínűleg sosem hasonlítanak majd az emberre, lenyűgözte őt a gondolat, hogy szabadon alkothatnak, „teljes spontaneitással, cél nélkül, gondolkodás és félelem nélkül.” Felfigyelt ugyanakkor fenyegető jelekre is: „Vagy az emberiség továbbra is ellenségeskedő táborokra fog oszlan? Mindegyik tábor a maga hálózatával, megfigyelésével, zavaróival és szabotázsával”.

Előre látta volna a digitális kor véletlen forradalmát, 1971-ben, húsz évvel a bekövetkezése előtt? A Linux fejlesztéséhez 1991-ben fogott hozzá Linus Torvalds, egy húszéves finn számítástechnika szakos hallgató, mert nem volt megelégedve komputere teljesítményével. Egy új operációs rendszer magját kezdte el fejleszteni, amelyet „buliból” az internetre is feltett, hogy mások is fejleszthessék azt, vagy javaslatokat tehessenek. Öt évvel azután, hogy a fejlesztést egy, az egész világra kiterjedő hálózat vette át, már a Microsoft lehetséges riválisának volt tekinthető.

Mostanában azonban rá kellett jönnünk, hogy a történeti szembenállás digitális jövőnkben is folytatódik: vajon megvalósul-e a Linux jelképezte „nyílt társadalom”, vagy pedig a Microsoft üzleti arroganciájával a titkolózó monopóliumok győzedelmeskednek?

cyberspace, music and sound, dance and movement as well as communal sensitivity are major means in their artistic toolbox. Their work is based on computer-generated and -processed images and sound. Combined with elements of live-performance, interiors transformed into submerging landscapes, the installation act as psychedelic abstraction, a sort of new and irrationally comforting state of being.

Even though Kurenniemi admitted in his early article that computers will probably never become similar to humans, he was fascinated by the idea of their freedom to create “with absolute spontaneity, without any aim, without any thinking, without any fear.” He saw, however, a threat in the horizon: “Or will mankind continue to divide into hostile camps? Each camp with its own network, surveillance, jamming, sabotage”.

Did he anticipate an accidental revolution of the digital age in 1971, twenty years before it actually occurred? The development of Linux got started in 1991 by Linus Torvalds, a 20-year-old Finnish computer science student who was pissed off with his computer which didn’t function well enough. He started to develop the nucleus of a kernel for a new operation system and put, “just for fun”, the kernel code into the Internet to be available for others to suggest, contribute and develop, to make it even better. After five years of development by a network reaching around the world, the open source code was seen as the future contender of Microsoft.

However, as we have realized more recently, the historical conflict is open into our digitized future: will a dream of an “open society”, symbolized by Linux, be realized, or will the winner be the secretive monopoly, represented by Microsoft’s business-oriented hubris?

Salla Tykkä
Lasso | Lasszó, 2000
35 mm film, videó | video, 3:48 perc | minutes
A művész és az Yvon Lambert Galéria jóvoltából | Courtesy the artist and Yvon Lambert Gallery, Paris | New York

Ő – mindkét nemben

Miközben Finnország folyamatosan világcsúcseredményeket ér el az oktatási rendszer hatékonyságát tükröző nemzetközi Pisa-versenyeken, a kulturális sztereotípiák különböző formái továbbra is makacsul jelen vannak társadalmi valóságunkban. Mi mást lehetne mondani, amikor az ember Stiina Saaristo nagyméretű rajzait nézi, amelyek 2006-ban, a finn választójogi reform századik évfordulójának évében születtek?

Finnország egykamrás parlamentje 1906. május 23-án tartotta első ülését, az új képviseleti rendszert és választójogi törvényt pedig még az év június 1-jén elfogadták. Ez általános választójogot és teljes politikai jogokat biztosított minden állampolgárnak 24 éves kortól. Az ekkor még mindig az orosz birodalom autonóm nagyhercegségként létező Finnország

Hän – Instead of He or She

Despite Finland's continuous world record results in the international Pisa competitions that reflect the efficiency of national school systems, various models of cultural stereotyping are persistently present in our social reality. Or what else can you say when looking at Stiina Saaristo's large-scale drawings that are from the year 2006, the centenary of the Finnish parliamentary reform?

The first session of Finland's unicameral parliament was namely held on May 23, 1906, and a new parliamentary system and electoral law was approved on June 1, 1906. This granted all citizens aged 24 or older equal, universal suffrage and full political rights. Women in Finland, which still was an autonomous Grand Duchy under the Russian Empire, were thus the first in Europe to fully exercise their democratic

ezzel Európában elsőként biztosította a nők számára a szavazás demokratikus jogát. A teljes politikai jogokat, vagyis a parlamenti képviselővé választhatóság szabadságát pedig a világon elsőként. Ezekkel a reformokkal a még mindig nem független Finnország maga mögött hagyta Európa egyik legmaradibb és legarchaikusabb képviseleti rendszerét, és létrehozta a világ legmodernebb, az osztályok és a nemek egyenlőségén alapuló képviseleti demokráciáját.³

Sokat töprengtek azon, hogyan született meg ez a korszakalkotó reform egy ilyen kicsi, periferiális, döntően földművelő országban a messzi északon. A választójog korai bevezetésére indokként fel szokás hozni Finnországnak az orosz birodalommal szembeni politikai autonómiáját, amely addigra már egy nacionalista mozgalmat is útnak indított. Az 1906-os képviseleti reformot tehát az autokrata orosz rezsim elleni tömegmozgalom és az Európa-szerte felbukkanó hasonló tiltakozások is segítették.⁴

Másfelől azonban szerepet játszhattak ebben a zord éghajlati viszonyok is, amelyek megkövetelték, hogy a nemek egyikét kivegyék részüket a mindennapi élet feladataiból. Bár az ilyen szintű társadalmi változások elleni egyik legfontosabb érv éppen az volt, hogy a természetétől érzékeny és könnyen befolyásolható nőnek nem megfelelő közeg a politika, a változások legállhatatosabb pártolónak idővel sikerült meggyőzniük a többséget, hogy a reformra a haza üdvéért van szükség. A zord időjárás viszonyok és életkörülmények talán a nyelvre is hatással voltak, nemkülönben a kulturális és mentális kontextusra is. A finn nyelv jellegzetessége, hogy egy névmás (*hän*) szolgál mindkét nemre egyes szám harmadik személyben.

Ma már nehezen érezhető, hogy a nők teljes körű politikai jogait illető forradalom mindössze egy évszázada történt – és hogy máshol a hasonló reformok sokkal később valósultak meg.⁵ Ám mind a reform előtörténete, mind utóélete azt bizonyítja, hogy a nők állampolgári státuszának változása semmiképp sem volt magától értetődő, illetve nem következett be gyorsan vagy

right to vote, and the first in the world to enjoy full political rights by being eligible to stand for a member of the national parliament. With these reforms the still non-independent Finland abandones one of Europe's most backward and archaic systems of representation and acquired the world's most modern representative democracy based on class and gender equality.³

There has been a lot of speculation about how this epochal reform could occur in a small, peripheral, predominantly agrarian country in the faraway North. Explanations for the early enactment of voting rights in Finland have been sought from, among other things, Finland's political autonomy within the Russian Empire which had already started to fuel a nationalist movement; thus the parliamentary reform in 1906 was facilitated at the time by mass action against the autocratic regime in Russia, as well as by similar protests all over Europe.⁴

Also, again, the harsh natural conditions which required that both sexes partake side by side in the tasks of normal daily life, may have played a role. Even though one of the strongest arguments against such a major upheaval was the repeated notion that "women, by nature sensitive and easily swayed, was not 'in her right place' in the political domain", the most persistent advocates managed finally to convince a majority that the reform was "demanded by the good of the fatherland". Perhaps the harsh climatic conditions and living circumstances have also had an effect on the language and, furthermore, on the cultural and mental context itself. The Finnish language is peculiar in that the third-person singular is the same for both sexes: he and she are in Finnish always *hän*.

From today's perspective, it is hard to grasp that the revolution in women's full political rights took place only a century ago – and that elsewhere the equivalent reform took place much later.⁵ However, both the history that led to the reform and the history that has followed it prove that the change in women's status as citizens

könnyen. A nők több évtizeden át tartó küzdelme kellett hozzá, amellyel hozzájárultak a 19. század közepén elkezdődött nemzetközi mozgalomhoz.

És mennyit változott valójában a nők mint emberek helyzete az elmúlt száz évben? Finnország a többi északi jóléti társadalomhoz hasonlóan fejlett közoktatási, egészségügyi és szociális rendszert épített ki, amely a tudás, a kulturális és a társadalmi javak igazságos elosztását hivatott szolgálni. Gyakran mondják, hogy a jóléti társadalom skandináv modellje különösen előnyös a nők számára, hála a jól szervezett gyermekgondozási rendszernek, az anyasági és apasági szabadságnak és támogatásoknak, illetve egyéb olyan szociális intézményeknek, amelyek lehetővé teszik a nőknek, hogy a család mellett a karrierjükkel is törődhessenek.

Stiina Saarisstonak azonban jó oka van arra, hogy erős nőként ábrázolja magát, aki nem túlságosan érzékeny, és pláne nem törékeny. Általános polgárjogait nem kell féltenie, de a hangsúly nemi identitásából ered. Mintegy önvédelemből bohócként viselkedik, a domináns nézőpontot az ellenkezőjébe fordítja. Az önlekiicsinylő nevetés hatékony ellentámadás, amivel mélyen gyökerező tabukat képes felfedni. Azzal, hogy egy férfi arcát és testét ölti magára, kisajátítja a szexista reprezentációkat, hogy rákérdjezen a nemek egymáshoz való viszonyára, illetve arra, hogy a nemek hogyan helyezik el magukat ebben a viszonyban.

A nemek hatalmi viszonyai adják Salla Tykkának az emberi identitást vizsgáló műveinek fókuszát is. A munkák felnőtt nők vagy tizenéves lányok szemszögéből ábrázolnak erős és nyugtalanító érzelmi állapotokat, a hatalomnak a nemek közti egyenlőtlen elosztásáról szóló vizuális metaforaként. Tykká alkotásai gyakran szólnak a felnövés fájdalmairól, a saját test és az élet iránt érzett undorról. A tudott vagy korábban hallott-látott dolgokat újjal kombináló rémült, anonim hősei valami tudatalatti vagy álomszerű után kutatnak, látszólag minduntalan kudarcot vallva a

has in no way come about as something self-evident, nor has it been easy or rapid. It required several decades of women's struggle as part of the international movement that arose in the mid-19th century.

But how much has a woman's status as a human being changed during the last century? Finland as a Nordic welfare society has created arenas for public education as well as public health and social services, with an equitable distribution of knowledge and cultural and social goods. It has been often stated that the Nordic model of the welfare society particularly favors women, for instance, through its well-organized childcare, maternity and paternity leaves and allowances, as well as other social services that enable women to combine professional and family life.

Stiina Saarisston, however, has good reasons to portray herself as a strong woman whose character seems not to be too sensitive, let alone fragile. She needs not be concerned with her general civil rights any more, but her emphasis grows from her gender background; as if as a self-defense she is taking for herself the role of a clown by changing the dominant point of view to the opposite. This self-deprecatory laughter is an effective counter attack by which she is able to reveal deep-rooted taboos. She appropriates sexist representations by employing the male face and body to question the way the genders are positioned and position themselves in relation to one another.

Power relations between the genders are also in the focus of Salla Tykká's investigation of human identity. Her works arouse strong and unsettling emotional states from a woman's or a female teenager's perspective which serves as a visual metaphor for the one-sidedness of gender and power. Tykká's works often deal with the pain of growing up and disgust towards one's own body and life. With a sense of fright, by combining something known and previously seen or heard with new material, her anonymous characters are search for something subconscious and dreamlike,

vágyott lehetetlen elérésében.

Az apjának, Salla Tykkának ajánlott *Erőben* (1999) a művész szó szerint egy erőjátékban vesz részt, amikor egy bokszringben, egy szál sortban próbál ellenállni a nála sokkal magasabb férfinak, egy profi bokszolónak.

A *Lasszó* (2000) szürreális hangulatához a Helsinki egyik külvárosában álló modernista lakóház szolgál keretül, olyasmire utalva, ami nem látható. Nehéz eldönteni, hogy az ablakon át a lasszótrükköket gyakorló fiatalembert figyelő nőt vajon a férfi mozdulatainak tökéletes szépsége dermesztette-e meg, vagy ellenkezőleg, a férfias erő és fensőbbesség érzetéből való kizártság. A mű elidegenedést sugall, a művész által többértelműnek meghagyott narratívából való kizártságot. Az ajtók és az ablakok korlátok, amelyek csak voyeuryszerű érzékelést tesznek lehetővé. Salla Tykká műveiben a pszichológiai feszültséget a pontos mozdulatok és időzítés, a különböző filmes műfajok kisajátítása és a népszerű filmekből vett zene teremti meg.

as if always failing to reach the impossible they are seeking for.

In *Power* (1999), which is dedicated to her father, Salla Tykká literally participates in a power game in a boxing ring, wearing only boxing trunks and trying to hold her own against a much taller man, a professional fighter.

The modernist architecture of a private home in a suburb of Helsinki offers a platform for *Lasso's* (2000) unreal atmosphere which only hints at something that is invisible. It is hard to say whether a young woman, looking through a window at a young man practicing lasso tricks inside a house, is frozen by the beauty and perfection of his movements, or because of the opposite, exclusion from male capacity and superiority.

The work demonstrates a sense of alienation, of being an outsider to a narrative that the artist leaves ambiguous. Windows and doors are barriers that allow only a voyeuristic participation. Psychological tension in Salla Tykká's works is created by careful movement and timing, appropriating various film genres and music that is chosen from popular films.

Stiina Saarisston
A nyuszi bosszúja | *Bunny's Revenge*, 2006-7
(részlet | detail)
Ceruza, papír, alapozott alumíniumra ragasztva
Pencil on paper, glued on primed aluminium, 255 x 150 cm
A madridi Salvador Diaz Galéria jóvoltából
Courtsey Galeria Salvador Diaz, Madrid

Lemaradt jövő?

Mika Taanila *Futuro – Új hozzáállás a jövőhöz* c. munkája (1998) gondolatébresztő időutazást hajt végre az úrkori utópia jellemezte közelmúltba, amikor a finn építész, Matti Suuronen által 1968-ban tervezett, előre gyártott hétvégi ház tündöklését és bukását meséli el. A terv felvonultatta a hatvanas évek utópista építészetének minden jellegzetességét: mobilitás, szállíthatóság, több szabadidő és új anyagok. A film a Futuro aranykorára, az 1968-tól 1973-ig tartó időszakra koncentrált, gazdag információkkal szolgálva arról, miért nem oldotta meg az akkori és jövőbeni lakhatási problémákat: a hetvenes évek elejének olajválsága miatt az üvegszál erősítésű műanyag túl drága építőanyagává vált, a Futuro gyártását le kellett állítani.

Ma már tudjuk, hogy a tudomány és a technológia fejlődése önmagában nem vezet valódi fejlődéshez, és nem garantálja az emberi jólétet. Ellenkezőleg: a történelem más irányt vett.

A kiállításon a fiatalabb művészek a természeti környezetet és a jövőt illető aggodalmakat állítják szembe a hatvanas-

Veli Granö
Találkozunk Finnországban, angyalom
Meet You in Finland Angel, 2003.
DVD videó | video, 35 perc | minutes
A művész jóvoltából | Courtesy the artist

Future Passed by?

Mika Taanila's *Futuro – A New Stance For Tomorrow* (1998) takes the viewer to a thought-provoking journey back in time to our recent past full of space-age utopia. It traces the dramatic epoch of the rise and fall of a Finnish pre-fab weekend cottage for the 21st century, designed by the architect Matti Suuronen in 1968. Its design encapsulated the distinctive themes of the 1960s utopian architecture: mobility, transportability, increased leisure time and new materials. The film focuses on Futuro's heyday between 1968 and 1973, and presents fascinating background material about the reasons why it did not solve current and future housing problems: the worldwide oil crisis in the early 1970s made fiberglass reinforced polyester plastic too expensive as a building material and the production of the Futuro house had to be cut off.

Today we can attest that science and technological development alone cannot pave the way for real development and guarantee human well-being – on the contrary, history has taken a different path.

In this exhibition the utopian optimism of the 1960s and 1970s concerning technological progress is confronted with an anxiety about the environment and future in works by younger artists. This reflects a general change that has happened in the world at large during the last four decades: From the science-fiction utopia of a new era, a space age, we have to get back to Earth and acknowledge a reality in which, after centuries of neglect, we have no choice but to take seriously environmental threats such as climate change.

The under-secretary general of the UN, Achim Steiner, writes in the report *Global Outlook for Ice and Snow*: "... the fate of the world's snowy and icy places in a climatically challenged world should be cause of concern in every ministry, boardroom and living room across the world. Indeed the findings are as relevant to people living in the tropics and temperate climates – and in cities from Berlin to Brasilia and Beijing

hetvenes éveknek a technológiai fejlődéssel kapcsolatos utópista optimizmusával. Ez egyben az utóbbi négy évtizedben világszerte lezajlott átfogó változást is tükrözi: az úrkorszak science-fiction utópiájából vissza kell térnünk a Földre, és el kell fogadnunk a valóságot, amelyben évszázadok hanyagságát követően nincs más választásunk, mint komolyan venni a környezeti veszélyeket, például a klímaváltozást.

Achim Steiner, az ENSZ főtitkárhelyettese írja a *Globális hó és jég kilátások* c. jelentésben: „a klímaváltozástól sújtott világ havas és jeges területeinek sorsa a világon mindenkit foglalkoztatnia kellene, a minisztériumokban, a tárgyalókban és otthon a nappalikban. A kutatási eredmények ugyanolyan érvénnyel bírnak a trópusi és a mérsékelt égöv alatt élők számára Berlintől Brazíliáig, Pekingtől Bostontig, mint a sarkvidéki vagy hófödte hegyes területeken élők számára.”⁶

Miközben az Északi-sark jege olvad, a forrószél politikai légkör is veszélyt jelent a vidékre. Paradox módon ez csak fokozódni fog a globális felmelegedés eredményeképpen, ahogy megindul a roham a sarkvidéki területekért és a régió energiahordozókincseiért. A rohamot Oroszország kezdte meg, amikor tavaly augusztus 2-án egy orosz tengeralattjáró robotkarja az Északi-sarkon, 4621 méter mélységben egy titánból készült zászlót tűzött ki. A versenyhez, az állami kapzsiság e lélegzetelállító nemzetközi meccséhez aztán gyorsan csatlakozott Kanada, az USA, Dánia és Norvégia is. Ha gyorsan nem hozunk létre új szabályokat, és nem javítunk a sarkvidéki országok közötti nemzetközi együttműködésen, jövőtöredék károk keletkezhetnek a Sarkvidéken, a világ egyik legsérülékenyebb területén, amelynek kulcsszerepe van a bolygó klímájának stabilitásában.

A *Kurszk* (2004), Markus Copper műve különösen erőteljes metafora jelenlegi állapotainkról. Bár a végzetes balesetre utal, amelyet az orosz atom-tengeralattjáró 2000-ben szenvedett el a Barents-tengeren, nem csak az orosz tengerészekről szól, akik titokban kezdték meg az akciót, ám a nem-

to Boston – as they are for the people living in Arctic or in ice-capped mountain regions.”⁶

As the ice melts on the North Pole, rising political heat poses yet another threat to the region. Paradoxically, this will only increase as a consequence of global warming, in the guise of a global rush for Arctic territories and the region's energy reserves. This rush was started last year by Russia, when a robotic arm from a Russian submarine planted a flag made of titanium at the depth of 4,261 meters on the North Pole on the 2nd of August. This race, a breathtaking international play of national greed, was rapidly joined by Canada, the U.S., Denmark, and Norway. If we do not soon establish new rules and improve international cooperation between Arctic nations, one of the world's most fragile regions, which plays a critical role in stabilizing the planet's climate, could face irreparable damage.

Markus Copper's *Kursk* (2004) is a particularly strong metaphor for our present condition. Even if it refers to the fatal accident of the Russian nuclear submarine in the Arctic Ocean in 2000, it is not only about the Russian mariners who began

Mika Taanila
Már a jövő sem a régi
The Future Is Not What It Used To Be, 2002
35 mm film, DVD videó | video, 52 perc | minutes
A művész / Kinotar jóvoltából | Courtesy the artist and Kinotar

The history of our time
can be reconstructed.

zetközi sajtóban végezték. A végletekig lecsupaszított installáció nem hoz eredményt vagy újat, hacsak nem tekintjük annak a felismerést: a vasláncokkal megkötözött figurák odabent a végzetes gépezet foglyai, olyan mélységben, ahonnan aligha van remény a szabadulásra. A nézőt szörnyű hangok, éles fények és ijesztően mozgó, hirtelen be- és kikapcsolódó gépek fogadják, emlékeztetve a látogatót saját szerepére a bolygó elpusztításában.

Veli Granö videomunkái olyan különöket mutatnak be, akik a boldogságkeresés során megszállottjai lettek a világűrnek és a paranormális jelenségeknek, egy másfajta, utópisztikus valóságra vágnak, „máshol” szeretnének lenni. A *Furcsa üzenet egy másik csillagról* (1999) szereplője a 72 éves finn-amerikai mérnök, Paavo Rahikainen, aki a valósággal szemben fogalmazza meg vágyát: „Csak találnék egy olyan bolygót, ahol az emberek békében élhetnének, odamennék.”

A Földről elvágó Paavo története mellett Veli Granö bemutat egy Helsinkiben élő párt is, Anne Pajuluomat és Jarmo Ylänt. A *Találkozunk Finnországban, angyalom* (2003) hősei „paranormális” élettörténettel büszkélkedhetnek. És ha kételkedünk is abban, hogy Anne egy másik bolygóról jött, a megszállott energiákkal festő Jarmo pedig Vincent van Gogh a 21. századi inkarnációja, annyi biztos, hogy Anne terhes volt, ám a gyerek nincs sehol, Jarmo pedig egyre-másra festi a van Goghokat. A finom ábrázolással Veli Granö eléri, hogy az önmagukhoz oly hű Anne és Jarmo története pozitív üzenetet közvetít reményről, szeretetről és békéről, abban a földi világban, amelyben a pár is kénytelen élni.

their actions in secrecy but ended up in the international press.

This kinetic installation which is trimmed to the utmost does not produce any particular result or surplus – unless we don't see as such a sudden realization: figures inside, tied with iron chains, are trapped by this catalytic machine, from depths from which there is hardly any hope to surface. Viewers are forced to encounter awful noises, bright lights and frightening movement caused by tools that stop abruptly and start again – as if reminding viewers of their own role as villains in the self-immolation of our planet.

Veli Granö's video works introduce eccentric persons who in their search for happiness and well-being are obsessed with the outer space or the paranormal, and long for a different kind of reality, a utopia, and a desire to be “elsewhere”. In *Strange Message From Another Star* (1999) Paavo Rahikainen, a 72-year-old utopian Finnish-American space shuttle engineer, faces the reality with a wish: “If I only could find another planet in space where humans could live in peace, I'd go there.”

If Paavo's story is about longing to get off from the planet Earth, Veli Granö also introduces Anne Pajuluoma and Jarmo Ylänen in *Meet You in Finland Angel* (2003) as a couple living in Helsinki in a normal neighborhood with their paranormal histories of life. Their stories – Anne as a being from another planet, Jarmo having an intriguing energy to paint as if he were a 21st century's incarnation of Vincent van Gogh – may us doubt the veracity of their accounts. However, at least such basic details as that Anne had been pregnant but the baby had disappeared and that Jarmo is constantly painting van Goghs are true. The sensitivity of Veli Granö's work about the life of Anne and Jarmo – so very true for themselves – manages to deliver a positive message of hope, love and peace in the earthly world in which the couple is forced to live.

Globális lázmérő

Ha a korábbi úttörők iránti tisztelet nagyon is jelen van a fiatalabb generációhoz tartozó, a ma elérhető technológiákat szabadon felhasználó művészek körében, a kísérletezés náluk más-más forrásokhoz vezethető vissza.

Míg Kurenniemi életre szóló terve az volt, hogy mániákus precizitással mindent összegyűjt maga körül – gondolatait, megfigyeléseit, tárgyakat és képeket –, hogy végül egybeolvassza az embert és a gépet, „rekonstruálja az emberi lelket”, a 21. századi avantgárd kérdései a természettel való egység megújításának reményéről és az emberi életnek a Földön való fenntarthatóságát illető mélyeséges nyugtalanságról szólnak. A jövő víziói épp ezért az egyszerűsödés, a lemondás és a mérséklés irányába mozdultak el. Sami Sänpäckilä munkássága jó példa erre. Zenéjében és

Gauging the Global Temperature

Even if respect toward earlier pioneers is strongly present within the younger generations of artists and they freely utilize all the technological devices available today, the experimenting stems from different points of departure.

While Kurenniemi's life-long project to constantly collect everything around him – his thoughts, observations, objects and images – with manic precision for the ultimate goal of merging human and machine, “reconstructing the human soul”, the open questions of the 21st century avant-garde are directed towards a hope of a reunion with nature and a profound anxiety over the sustainability of human life on earth. This has led to a reformulation of visions about the future – obligatorily – toward ideals of simplifying, renunciation, and reducing. Sami Sänpäckilä's work is a good ex-

Tellervo Kalleinen & Oliver Kochta-Kalleinen
Panaszkórusok | *Complaints Choirs*, 2005-2008
 Chicago, dalszerző: Jeremy Jacobsen | Chicago, song composed by Jeremy Jacobsen, 2007
 A művészek jóvoltából | Courtesy the artists

filmjeiben megpróbál szakítani az idő linearitásával, hogy a filmvászonról egy-egy érzést vetítsen a néző személyes emlékezetébe: „Az emlékezetre az élet értelmének megmagyarázásához vagy megtalálásához van szükségünk. A legtöbb ember ilyen válaszokat keres, közben mégis eltávolodik a természettől és a természetestől.” Művei melankóliájukkal arra bátorítanak, hogy megnézzük „a csillagos eget vagy a teljes holdfogyatkozást”.

Marko Tapio szerint a finneket az őket sújtó sarkvidéki hisztéria fényében kell megérteni. Akárhogyan is, a kiállításon bemutatott finn művészek misztikus és bizarr látomásai mélyen a közös – és oly gyakran hisztérikus – tudatalattiban gyökereznek. Az alkotók sikerrel alkalmaznak a gyógyító transzállapothoz hasonlító munkamódszereket, és sürgetik az általános felépülést és gyógyulást.

Mondták már, hogy a Linux szülőföldje nem lehetett volna más, mint a hideg Finnország. Az ingyenes közoktatás,

ample of this. He attempts in his music and films to avoid dealing with time in a linear fashion; instead, he tries to slowly reflect a feeling from a silver screen to a memory of one's own: “We employ memory in an attempt to rationalize the meaning of life or the search for it. Most people look for such answers but simultaneously drift away from nature and the natural.” Through melancholy his works are guiding us to look at “a starry sky or a total lunar eclipse”.

In Marko Tapio's opinion, the Finnish people should be understood in the light of the Arctic hysteria from which they suffer. However that may be, the mystical and outlandish visions of the Finnish artists presented in this exhibition are deeply rooted in our shared - and so often hysterical - collective consciousness. The artists manage to adopt working methods that resemble healing trance states and call for a general recuperation and recovery.

It has sometimes been said that Linux could not have originated anywhere else

az olcsó egyetemi képzés, a high-tech iparok jelenléte vagy a Nokia sikertörténete biztosan mind részei ennek. Lehet, hogy még a mostoha természeti környezettel operáló közhelyek is szolgálnak némi magyarázattal a csapatmunka és a közös felelősségvállalás tradícióira – mert hogy ezekre egyszerűen szükség volt.

Az Észak-Finnország legnagyobb városában, Ouluban honos férfikórus, a Huutajat (Ordító Férfiak), idén ünnepli fennállásának huszadik évfordulóját. A Mika Ronkainen rendezte, azonos című dokumentumfilm (2003) a Finnországból Japánban és Párizson át Reykjavíkiig tartó világtorné követi a kórust. Láthatjuk, miként vezet el az új tagok gondos kiválasztása és a komoly próbák sora a komolyan összehangolt előadásokhoz, legyenek azok intézményekben vagy természetes környezetben megtartva.

A film nyitójelenetében a kórus fekete öltönyben, fehér ingben és guminyakkendőben kacsázik a jégen, mint megannyi pingvin, hogy ordítsanak egyet a kamerának. A vicces és ártalmatlan ordítás azonban nem egyszerű hobbi: teljes elkötelezettséget kíván az alapító karnagytól, Petri Sirviőtől, aki nemcsak a dalokat szerzi, de a próbákat, fellépéseket és turnékat is szervezi, ami tekintettel arra, hogy 25-30 tag között taxisofőr éppúgy akad, mint orvos, nem könnyű feladat. A kórust egyetlen entitásként kezelő Sirviö az Ordító Férfiak társadalmi üzenetét hangsúlyozza, amikor azt mondja: „Kollektív módon használják a saját hangjukat.” Az, hogy húsz éven át sikerült életben tartani a kórust, a humor erejét bizonyítja. A filmben látható Sirviö Japánban tartott meggyőző előadása is, ahol elmagyarázza, miért érvényes formája a kommunikációnak az üvöltés, és hogyan elmentül a sikeresen a hétköznapi munkát.

Az önkifejezésre további idioszinkratikus lehetőségeket kínálnak a panasz-kórusok. Az ötlet világszerte hódít, és szép példája a kollektív cselekvésnek.

A projektet a finn-német művészpár, Tellervo Kalleinen és Oliver Kochta-Kalleinen kezdte el 2005-ben, Birmingham,

than in the cold, northern country called Finland. The infrastructure of a free school system, cheap universities, high technology and the simultaneous success story of Nokia, they all have without doubt played their role. Maybe also clichés around the harsh natural conditions explain at least to some degree the traditions of teamwork and collective responsibility – simply because they have been necessary.

A men's choir, Huutajat (The Screaming Men), from Oulu, the biggest city in Northern Finland, is celebrating its 20th anniversary this year. Film director Mika Ronkainen's documentary *The Screaming Men* (2003) follows the choir around as they tour the world from Finland to Japan, Paris and Reykjavik. It shows how the careful recruitment of new members and serious rehearsals build up a basis for strongly harmonized performances, no matter whether they take place on institutional platforms or in natural surroundings.

The film opens with the group waddling like penguins in their black suits, white shirts, and rubber neckties onto ice, just to shout for the movie camera. However, the seemingly funny and harmless shouting is not a hobby, but rather, it requires full time dedication from Petri Sirviö, the founder and conductor of the choir. He has to compose songs, plan rehearsals and programs, and also arrange tours for 25-30 members who earn their living in a variety of ordinary occupations from taxi drivers to medical doctors. In treating the members as a single entity, Sirviö underlines one of the social messages of the Screaming Men: “They use their private voices in a collective way.” That he has managed to keep the project going for 20 years gives testimony to the power of humor. In the film Sirviö explains in a cogent lecture in Japan, why shouting is such a valid form of communication and a welcome counterbalance to an ordinary nine-to-five job.

Another chance to cherish the idiosyncrasies of self-expression is the phenomenon of the Complaints Choirs. The idea is

'I guess I'm just so jaded', you said, and held back your tears.

Jari Silomäki
A Nem vehet fel vöröset c. sorozatból | from the series *She Cannot Wear Red*, 1997
Fekete-fehér fotó | b/w photograph, 70x70 cm
A művész jóvoltából | Courtesy the artist

ahol vendégművészként éltek. Ez idáig hat intenzív panaszworkshopot tartottak különböző városokban, hogy létrejöhessen a helyi panaszdal nyilvános premierje. Panaszdalokat ezen kívül írtak és próbáltak már Helsinkiben, Hamburgban, Szentpéterváron, Chicagóban és Szingapúrban is.

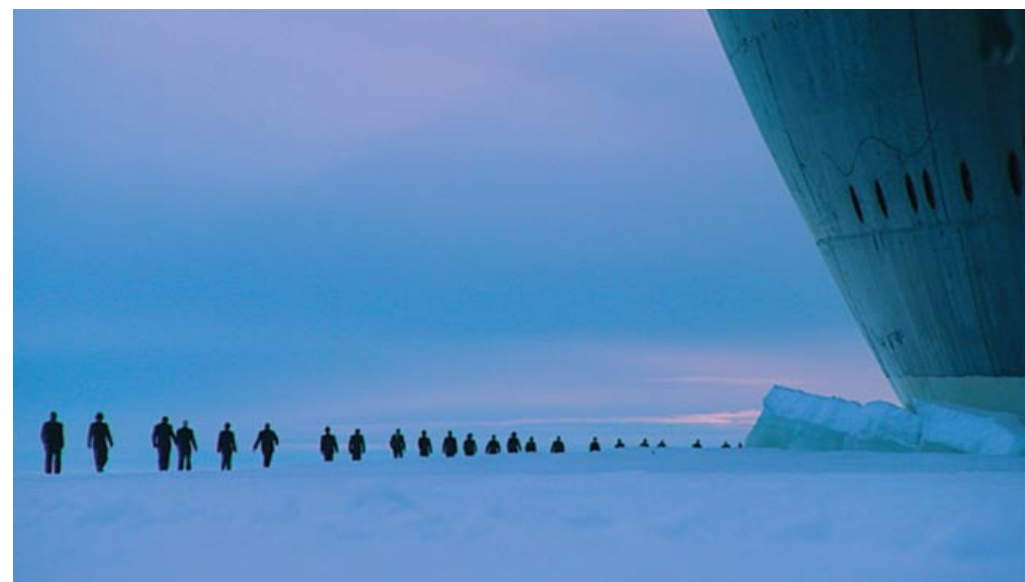
A projekt meglepően sikeresnek bizonyult: a művészek egyre-másra kapják a felkéréseket workshopok rendezésére a világ minden tájáról. Mivel minden meghívásnak nem tudnak eleget tenni, úgy döntöttek, az interneten helyezik el az instrukciókat. Elkezdtek továbbá 3-4 órás bevezető foglalkozásokat tartani *A panaszköros szervezésének kilenc egyszerű lépése* címmel, első alkalommal 2008 áprilisában, az 5. Berlini Kortárs Művészeti Biennále alkalmával. E workshopok kiindulópontul szolgálhatnak a panaszkörosokban örömet és felszabadulást keresők számára. A panaszköros mozgalom mára a nyílt forrású társadalom újabb szimbólumává nőtte ki magát, a mozgalom webhelyét (www.complaintschoir.org) folyamatosan látogatják. Itt információkhoz juthatunk a másutt szervezett körosokról, meghirdethetők az elkövetkező próbák és fellépések, beszélgetni és panaszkodni lehet. Konkrét hatása is van: különböző korú, egymást korábbról nem ismerő emberek jönnek össze, hogy egy közös aktusban adjanak hangot elégedetlenségüknek. A panaszkodás persze mindig fordítva sül el, a feltörő mosolyok és nevetés pozitív megkönnyebbülést hoznak az előadóknak és közönségnek egyaránt.

Miközben a panaszkörosok mindig konkrét helyi körülményekből nőnek ki, mindannyiunk számára releváns általános témákról szólnak. Ugyanígy tesz Jari Silomäki ma is tartó projektje, az *Időjárásnaplóm* (2001-), amelyben az általános keveredik a konkrétal, amikor azt a környezetet fényképezi, ahol aznap éppen van. A helyszínnek a finnországi nyaralója melletti eldugott kis tótól a balkáni Grajevón át az afrikai Bamakóig terjednek. A kézzel írott kommentárok segítségével személyes érzéseink, aggodalmaink, álmaink, vagy ismerőseink tetten keresztül beszél

spreading around the world and speaks to the nature of collective action. The project was started by the Finnish-German artist couple, Tellervo Kalleinen and Oliver Kochta-Kalleinen, in 2005 in Birmingham where they were staying as artists in residence. So far, they have carried out with local participants six intensive complaint workshops that have aimed at a public premier of a local complaints song. Complaints songs have been written and rehearsed also in Helsinki, Hamburg, St. Petersburg, Chicago, and Singapore.

The project has been surprisingly successful: the artists are constantly receiving invitations to conduct new workshops all over the world. Not being able to accept all the invitations, they decided to put the instructions on the Internet. They have also started to give 3-4 hour introductory workshops titled *9 Easy Steps to Organize a Complaints Choir*, first realized at the 5th Berlin Biennale for Contemporary Art in April 2008. These workshops can function as springboards for complaints choirs to be realized by local people for joy and release. The spread of the Complaints Choir movement today is another symbol of open source society. The Complaints Choir sharing website www.complaintschoir.org is in constant use. Anyone can find information about other complaints choirs that have been initiated anywhere else. Anybody can also submit information about an upcoming choir as well as schedules of its rehearsals and premiere, find fellow complainants or discuss in the Complaints Choir forum. It also has a very particular impact: Bringing together people, old and young, who don't know each other, to voice their displeasures together in a common act. Complaining always finally turns upside down, ending up with something very positive that forces both the participants of the choirs and their audiences to break into a releasing smiles and laughter.

The complaints choirs always grow from specific local circumstances but manage to address universal themes that are common to us all. So does also Jari Si-

Ordító Férfiak | *Screaming Men*, 2003.
Dokumentumfilm, rendezte Mika Ronkainen | Documentary film directed by Mika Ronkainen, 73 perc | minutes
Finnország és Dánia | Finland and Denmark, © Klaffi Productions

világpolitikai kérdésekről vagy globális problémákról. Az univerzálístól az egyediig tartó asszociatív kalandozás gyakran hoz létre helyzetkomikumot, amely a nézőt narratívák megalkotására készíti. A személyesből közös ügy lesz. A lengyel városban szerény otthona előtt ülő szegény emberről készült képet ez a szöveg kíséri: „Grajevo. Irán bejelentette, hogy folytatja nukleáris programját. Kimmo új cipőt vett. Alvari a bőrén érezte a város történetét, én pedig a 125. oldalon tartok.”

A humor és az általa kiváltott nevetés az önmegértést segítő kontextusfüggő, tehát lokális eszköz. Freud értelmezésben a komédia a nevetéssel egyfajta plusz energiát hoz létre, amelynek révén bizonyos gondolkodásmódok a tudatba kényszerítetik magukat. Ennek az energiátöbbletnek a létrehozásával a *Sarkvidéki hisztéria: Kortárs finn művészet* című kiállítás résztvevői a tudatalattinkba száműzött dolgokat tudatosítják bennünk újra. Akár melankolikusnak, akár önjónikusnak tűnik is ez az energia, mindenképpen segít visszatérni a

lomäki's ongoing project *My Weather Diary* (2001-) that combines the general with the particularities of each context he has chosen to photograph, wherever he happens to be on that very day. His scenes jump from a remote Finnish lake of his summer cabin to Grajevo in the Balkans and to Bamako in Africa. Through hand-written commentary he distills his personal feelings, worries and dreams or his friends' actions into complex issues of world politics or global concern. This associative ranging from the universal to the particular leads often to a situational humor that creates narratives in the viewers' minds. The personal becomes common. A photo from a Polish city showing a poor man sitting in front of his modest home is accompanied with a text: "Grajevo. Iran announced they would restart their nuclear programme. Kimmo bought new shoes. Alvari felt the town's history on his skin and I am on page 125."

The sense of humor, and the laughter it causes, are context-specific means for self-understanding and in this sense local.

dolgok lényegéhez, vagy éppenséggel megmutathatja az utat másoknak.

A lokálisnak manapság több szinten is globális jelentősége lehet.

---

¹ Finnországnak történeti okokból két hivatalos nyelve van, a finn és a svéd. Finnország a 19. század elejéig Svédország része volt, míg 1809-ben át nem engedték Oroszországnak – gyalogáldozatként az európai erőpolitika játszmájában –, amivel új korszak kezdődött a finn történelemben. Finnország autonómiát kapott – saját kormánya és közigazgatása volt – és új határokat Svédországgal. Az ország 1917. december 6-án vált függetlenné.

² A fogalom háttérében egy, a sarkvidéki sámánizmust kutató etnográfusok által már az 1860-as években megfigyelt jelenség interpretációja áll. A néprajztudósok feljegyeztek olyan viselkedéseket, amelyeket mentális zavarok jeleinek tekintettek, okaikként pedig a telente sötét, hideg és kihalt tájat, illetve a rövid nyarakat jellemző túl sok és erős fényt jelölték meg. A zavarok megoldására egy sor viselkedésforma és taktika jött létre, beleértve a varázslást, a jóslást és az álomfejtést is.

³ Finnország akkor kapott garanciákat a széleskörű autonómiára illetve tett szert új alkotmányra, amikor a svéd fennhatóság alól 1809-ben Oroszország uralma alá került. A kor törvényhozó testületében, a 17. századra visszavezethető diétában ülő négy rend – a nemesség, a polgárság, a klérus és a parasztság – a finn népességnek csupán töredékét képviselte. A legtöbb felnőtt állampolgárnak, az ország lakossága felének nem volt joga szavazni, köztük azon férfiaknak sem, akik születés, vagyon vagy társadalmi rang okán nem tartoztak valamelyik rendbe. A legnagyobb jogfosztott csoportot a nők alkották.

⁴ A 19. század végén egyre-másra jelentek meg az olyan tömegszervezetek, mint az alkoholelles és szakszervezeti mozgalmak, melyek mindegyike nacionalista felhangokkal is bírt. Az Oroszországban a 20. század elején jelentkező általános nyugtalanság Finnországban is érezte hatását a növekvő társadalmi tudatosság és a társadalmi egyenlőtlenség és igazságtalanság elleni egyre hangosabb tiltakozás formájában. Az egyre feszültebb politikai helyzetben az 1905-ös oroszországi általános sztrájk Finnországra is áterjedt.

In Freudian terms, comedy creates a sort of surplus of energy in laughter, which allows modes of thinking to force their way through into consciousness. By producing this surplus of energy, the artists of the *Arctic Hysteria: New Art from Finland* exhibition are pushing what was once repressed in our unconsciousness into consciousness. The surplus of energy the artists of this exhibition are producing may give an impression of melancholy and self-irony, but it certainly offers help in reducing things to their essentials and also shows way for others toward new inspirations.

In today's world the local can have multiple global significances.

---

¹ Finland has due to the historical background two official languages, Finnish and Swedish. Finland was a part of Sweden until the beginning of the 19th century, but – as a pawn of power politics in continental Europe – was ceded to Russia in 1809, which marked a new era in Finnish history. Finland was granted autonomy – her own system of government and central administration – and new national borders were defined with respect to Sweden. Finland gained independence on 6 December, 1917.

² At the background of the concept is an interpretation of a phenomenon recorded already in the 1860s by ethnographers doing research on Arctic shamanism. The term Arctic hysteria connects the phenomenon via the Latin term *arcticus* to northern regions close to the stellar constellation *Ursa Major*. The ethnographers recorded behaviours which they regarded as signs of mental disturbances, and they attributed these to the coldness and darkness as well as to the desolate environment of the winter, on the one hand, and to the over-abundant light and brightness of the brief summer, on the other. A whole range of behaviors and tactics had been developed to cope with the disturbances, including sorcery, divination and interpretation of dreams.

³ Finland was given guarantees of extensive autonomy and its own Constitution at the time of the transfer from Swedish to Russian rule in 1809.

⁵ Új-Zéland a világon elsőként adott szavazati jogot a fehér nőknek 1893-ban, Ausztrália pedig 1902-ben követte a példáját. Norvégiában 1913-ban, Dániában és Izlandon 1915-ben nyerték el a nők a választás jogát. 1920-ra már Kanadában, Nagy-Britanniában, Svédországban és más európai országban, továbbá az Amerikai Egyesült Államokban is szavazati jogot kaptak a nők. Franciaországban csak a második világháború után került sor a reformra (1946), Svájcban pedig csupán 1971-ben.

⁶ www.unep.org/geo/geo_ice/

The members of the four Estates – the nobility, the bourgeoisie, the clergy, and the peasantry – in the then legislative assembly, the Diet, dating back to the 17th century, represented only a small fraction of the Finnish population. Most adult citizens did not have the right to vote, and that included men who did not belong by birth, wealth or social status to an Estate, half of the country's entire population. The biggest disenfranchised group were women.

⁴ The end of the 19th century had seen the growth of mass organizations, such as the temperance and labor movements, all of which developed with a nationalist undertone. The general unrest that broke out in Russia at the beginning of 20th century had reverberations in Finland in the form of increased social consciousness and ever more vocal complaints about social inequality and injustice. The increasingly tense political situation brought the general strike to Finland in 1905 from the Russian motherland.

⁵ In 1893, New Zealand was first country in the world to accept white women's right to vote, followed by Australia in 1902. In Norway and Iceland women received the right to vote in 1913, in Denmark in 1915, in Canada, United Kingdom, Germany, Austria and Russian Federation in 1918, in Sweden in 1919, in United States in 1920, in France in 1944, in Switzerland only in 1971 (IPU Study No. 28, *Men and Women in Politics: Democracy Still in Making*, 1997)

⁶ www.unep.org/geo/geo_ice/

KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOK | RELATED EVENTS

Filmvetítések | Screenings

A következő napokon, 18 órakor | on the following days at 6 pm:

2009. február 21., március 14., 28., április 4., 12.

21 February, 14, 28 March, 4, 12 April, 2009

Veli Granö

Matias Keskinen képzelt élete | *The Imaginary Life of Matias Keskinen*, 1991, 58:00,
Betacam SP Stereo/Colour

Tellervo Kalleinen

A film közepén | *In the Middle of a Movie*, 2001-2004, 44:00

Tellervo Kalleinen & Oliver Kochta-Kalleinen

Az utópia teremtése | *The Making of Utopia*, 2006, 60:00
Szeretem a munkám | *I Love My Job*, 2008

Budapesti Panaszkórus | *Budapest Complaints Choir*, 2007, 8:00

Dalszerző | Song composed by Darvas, Kristóf

Szervezők | Organized by Fazekas, Dániel; Vidó, Andrea

Erkki Kurenniemi

Hajnalka | *Morning Glory*, appr. 1968, 2:44

Karácsonyi misztérium | *Christmas Mystery*, 1969, 5:50

Vágyott szépség | *Coveted Beauty*, 4:15

Ház | *House*, 1969: 4:13

Téli utazás | *Winterreise*, 1969, 9:58

Tea Mäkipää

Tízparancsolat a 21. századra | *10 Commandmenst for the 21st Century*, 12:00, 2007

Pink Twins

Defenstrator | *Defenstrator*, 2008, 8:30

Modul | *Module*, 2008, 6:30

ES/Sami Sänpäckilä

9r: II-12 | *9r: II-12*, 2004, 8:42, video

Kubista virágok mozgásban | *Cubistic Flowers in Movement*, 2003, 6:42, 16 mm

Mika Taanila

Köszönet a zenéért – Film Muzakról | *Thank You For The Music – A Film About Muzak*,
1997, 24:00, 35 mm

Fizikai gyűrű | *A Physical Ring*, 2002, 4:40, 35 mm

Optikai hang | *Optical Sound*, 2005, 5:57, 35 mm

A teljes napfogyatkozás zónája | *Zone of Total Eclipse*, 2006, 6:00, 2 x 35 mm / 2 x 16 mm

Salla Tykkä

Thriller | *Thriller*, 2001, 6:05, 35 mm

Barlang | *Cave*, 2003, 9:58, 35 mm

Állatkert | *Zoo*, 2006, 12:00, 35 mm

Tárlatvezetések | Guided tours

február 19-ig minden csütörtökön 18 órakor (magyarul)

until 19 February: every Thursday at 7 pm (in English)

február 28. és április 12. között minden szombaton 18 órakor (magyarul)

between 28 February and 12 April every Saturday at 7 pm (in English)

Borító | Cover

Ordító Férfiak | *Screaming Men*, 2003

Dokumentumfilm, rendezte Mika Ronkainen | Documentary film directed by Mika Ronkainen, 73 perc | minutes

Finnország és Dánia | Finland and Denmark, © Klaffi Productions

Ludwig Múzeum Kortárs Művészeti Múzeum
Museum of Contemporary Art

Nyitva: kedd–vasárnap: 10.00–20.00 | Hétfőn zárva | Open: Tuesday–Sunday: 10.00 a.m.–8.00 p.m. | Closed on Mondays

Művészetek Palotája | Palace of Arts | 1095 Budapest, Hungary, Komor Marcell u. 1. | Tel: +36-1-555-3444 | info@ludwigmuseum.hu | www.ludwigmuseum.hu

A kiállítás támogatói | The exhibition is made possible by
Ministry of Education Finland, Finnish Fine Arts Academy Foundation, Gerda and Salomo Wuorio Foundation,
Alfred Kordelin Foundation, Finnish Cultural Foundation, Finnish Film Foundation, Arts Council of Finland,
AVEK (The Promotion Centre for Audiovisual Culture), Ministry for Foreign Affairs of Finland

Artists' Association of Finland

finnagora

Művészetek
Palotája
Budapest

OKTATÁSI
ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

A múzeum fenntartója